

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

การจัดการศึกษาในอดีต ให้ความสำคัญกับครูเป็นอันดับหนึ่งและผู้เรียนเป็นอันดับรองลงมา แต่หลังจากที่ได้มีการปฏิรูปการศึกษาขึ้นมาในปี พ.ศ. 2542 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งนำมาสู่การปฏิรูปการศึกษาและหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ก็คือการปฏิรูปการเรียนรู้ และหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ ก็คือ การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ใช้คำว่า “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” (วนิดา จึงประสิทธิ์, 2543 : 6) ครูในยุคปัจจุบันจึงไม่ใช่ครูที่จะมีหน้าที่สอนเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องมุ่งเน้นในเรื่องของการสอนให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รวมทั้งพัฒนาให้ผู้เรียน สามารถถ่ายโอนความรู้ที่เรียน ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ปรัชญนันท์ นิลสุข, 2545 : 19) ซึ่งในสภาพปัจจุบัน การเรียนรู้และการเรียนการสอนนั้น เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology : IT) เข้ามามีอิทธิพลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีสอน วิธีเรียน วิธีชีวิต และการทำงานของครู และนักเรียนเป็นอันมาก โดยเฉพาะเมื่อสังคมมีการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีโทรคมนาคมในการสื่อสารและการทำงานเข้าด้วยกันแล้ว เทคโนโลยีก็เปลี่ยนรูปแบบเป็นรูปแบบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information Communication Technology : ICT) (วิชัย นภาพงศ์, 2545 : 6) โดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลาง ทำให้เกิดเครือข่ายสำคัญใช้กันอย่างกว้างขวางทั่วโลก ได้แก่ อินเทอร์เน็ต

ในปัจจุบัน เครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้เป็นอย่างมาก เนื่องจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีการจัดเก็บข้อมูลมหาศาล และเป็นช่องทางการสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสาร อีกทั้งผู้ใช้สามารถโต้ตอบ มีปฏิสัมพันธ์ได้หลากหลายรูปแบบ ทำให้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนการสอน และการเรียนรู้ซึ่งสามารถใช้ในการเสริมการเรียนการสอนในชั้นปกติ หรือใช้เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนการสอนในหลักสูตรได้ (น้ามนต์ เรืองฤทธิ์, 2542 : 92)

จากศักยภาพของอินเทอร์เน็ตที่มีอยู่มากมายนั้นเอง จึงสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับการศึกษาได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการติดต่อสื่อสาร อภิปราย ถกเถียง แลกเปลี่ยน และสอบถามข้อมูลข่าวสารความคิดเห็นทั้งกับผู้สนใจศึกษาในเรื่องเดียวกันหรือกับผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการค้นหาข้อมูลในการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการนำอินเทอร์เน็ต ไปใช้ในหลักสูตรการศึกษา ทั้งในลักษณะของการจัดเป็นกิจกรรมการเรียน

การสอนตามหลักศูครเดิม หรือจัดในลักษณะการศึกษาทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งประ โยชน์ที่ดีที่ สุดของการใช้อินเตอร์เน็ตในการเรียนการสอนคือความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบไม่ ประสานจังหวะ (Asynchronous) ซึ่งช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นแก่ผู้เรียนในเรื่องของการเลือกเวลาและ สถานที่สำหรับการเรียน (Meyen, Lian and Tangen, 1997; Tinker 1998, อ้างถึงใน ฉวีกร สงคราม, 2543) และประ โยชน์ที่สำคัญ อีกประการของอินเทอร์เน็ตก็คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนไม่ ได้ถูกจำกัดอยู่แค่ทรัพยากรการเรียนการสอนที่มีอยู่ในท้องถิ่น แต่อินเทอร์เน็ตยังช่วยให้เข้าถึง ข้อมูลและ วัฒนธรรมจากแหล่งต่างๆ ที่ไม่สามารถได้รับจากวิธีการอื่น (Meyen, Lian and Tangen, 1997, อ้างถึงใน ฉวีกร สงคราม, 2543) ซึ่งช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำทรัพยากรที่ได้จากวิธีนี้มา ใช้ประ โยชน์ต่อการเรียนการสอนได้มากขึ้น นอกจากนี้การเรียนการสอนยังสามารถจัดในรูปแบบ การสอนที่เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตโดยตรง เพื่อเป็นการเตรียมนิสัย นักศึกษาให้มีความพร้อมในการที่ จะนำความรู้ที่ได้รับ ไปประยุกต์ใช้ในการเรียน และส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสแสดง ความ คิดเห็นผ่านสื่อในลักษณะที่แตกต่าง ไปจากเดิม เช่น จากการอภิปรายผ่านทางไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) การเสนอความคิดเห็นในกลุ่มสนทนา หรือการนำเสนอข้อมูลบนเว็บ เป็นต้น ในส่วนของ การประยุกต์ใช้อินเตอร์เน็ตกับการเรียนการสอน โดยตรงนี้ วิธีการหนึ่งที่กำลัง ได้รับความนิยมนำขึ้นอย่างมาก คือ การใช้สื่อการศึกษาประเภทต่างๆ ที่มีอยู่บนเครือข่าย อินเทอร์เน็ตนั่นเอง เนื่องจากข้อ ได้เปรียบในเรื่องของข้อมูลที่มีลักษณะของสื่อประสม (Multimedia) และความสะดวกในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลให้ทันสมัยตลอดเวลา ทำให้ ผู้สอนนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในการนำไปใช้นั้นผู้สอนอาจนำสิ่ง ที่มีสื่อออกแบบไว้แล้ว เช่น บทเรียน ไปใช้ได้เลยหรือจะทำการออกแบบและพัฒนาสื่อบนเครือข่าย อินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง ก็สามารถที่จะกระทำได้ เนื่องจากปัจจุบัน ได้มีโปรแกรมที่ช่วยให้การออกแบบสื่อสามารถทำได้ง่ายขึ้น จึง ไม่ใช่เรื่องยากนักสำหรับนักการศึกษาในการพัฒนาออกแบบสื่อ การศึกษานบนเครือข่ายได้ด้วยตนเอง (ถนอมพร เกาหจรัสแสง, 2541)

การเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Web-Based Instruction : WBI) เป็นการ จัด สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่ประยุกต์ใช้คุณลักษณะของอินเทอร์เน็ต โดยนำทรัพยากรที่มีอยู่ ในเว็ลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) มาเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้(Karen, 1996; Khan, 1997, อ้างถึงใน ฉวีกร สงคราม, 2543) ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นแหล่งข้อมูล อ้างอิง เอกสารประกอบการเรียน บทเรียนสำเร็จรูป หรือแม้กระทั่งหลักสูตรวิชา เนื่องจาก เว็ลด์ไวด์เว็บเป็นบริการบนอินเทอร์เน็ตที่มีแหล่งข้อมูลอยู่มากมาย และหลายรูปแบบ ทั้งตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว หรือเสียง โดยอาศัยคุณลักษณะของการเชื่อมโยงหลายมิติ (Hyperlink) ทั้ง ในรูปแบบของข้อความหลายมิติ (Hypertext) หรือสื่อหลายมิติ (Hypermedia) เพื่อเชื่อมโยง

ข้อมูลที่เกี่ยวข้อไว้ด้วยกัน การเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจึงจัดเป็นรูปแบบการนำอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ในการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่มีประโยชน์มาก เพราะเป็นการนำประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าข้อมูลในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการสนองตอบแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก นั่นคือมีใจการสอนที่เป็นการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่เป็นการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ โดยใช้เทคโนโลยีและสื่อสาร สารสนเทศต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ ซึ่งสื่อต่างๆ เหล่านี้สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และแก้ปัญหาได้อย่างอิสระ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540)

การเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในปัจจุบัน มีการจัดการเรียนการสอนที่แพร่หลายมากขึ้น สังเกตได้จากการศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้มีการจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (นันทน์ เรืองฤทธิ์, 2542 : 95) โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษามีความพร้อมทางด้านอุปกรณ์เครือข่าย การเชื่อมโยงกับอินเทอร์เน็ต บุคลากรมีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยี (บุญเรือง นิยมหอม, 2540 : 66) นอกจากนี้การเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ยังช่วยสนับสนุน และเสริมสร้างการศึกษา ให้กระจายไปทั่วทุกที่ เกิดการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเวลา สถานที่ อายุ และวัยของผู้เรียน เป็นการเรียนที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดชีวิต

การเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นระบบการศึกษาที่ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในระบบชั้นเรียนที่มีอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น แต่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาแบบการศึกษาแนวใหม่ (ปชา ทับทิมหอม, 2543 : 1) เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทำให้ผู้เรียนสามารถศึกษาล่าเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา และช่วยแบ่งเบาภาระของครูผู้สอนได้ เนื่องจากในระบบการเรียนการสอนโดยทั่วไป อาจมีข้อจำกัดในเรื่องของบุคลากร เช่น การจัดการเรียนการสอนในบางรายวิชาที่มีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก แต่มีผู้สอนจำกัด หรือบางรายวิชาที่มีเนื้อหาหนักแต่เวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนมีจำกัด ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนน้อย ทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้สอนและผู้เรียน ส่งผลให้การเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะฉะนั้นการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสามารถรองรับปัญหาเหล่านี้ได้

ในการจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ผู้พัฒนาบทเรียนควรรู้ความสนใจในการเลือกเนื้อหาวิชา ออกแบบให้มีความดึงดูดใจผู้เรียน มีการออกแบบจากง่ายไปหายากเพื่อสะดวกและง่ายในการใช้ รวมทั้งมีการนำเสนอเนื้อหาของบทเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะในการพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ต้องใช้ระยะเวลาและความพยายาม รวมทั้งงบประมาณในการลงทุนเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงควรเลือกเนื้อหาวิชา

ที่เป็นรายวิชาเนื้อหาพื้นฐาน เป็นรายวิชาบังคับซึ่งมีผู้เรียนจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยในด้านเวลา ความพยายามและงบประมาณ (ถนอมพร เทาหจรัสแสง, 2545:100)

วิชาเทคโนโลยีการศึกษา เป็นวิชาบังคับพื้นฐานที่มีเนื้อหา และรายละเอียดมาก แต่จำนวนคาบเรียนกลับมีน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณของเนื้อหา รวมทั้งเป็นวิชาที่นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ ทุกคนต้องลงทะเบียนเรียน ทำให้มีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนน้อย จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะพัฒนาบทเรียนเรื่องมโนคติและทฤษฎีทางเทคโนโลยีการศึกษา ในวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งบทเรียนที่สร้างขึ้นประกอบด้วยเนื้อหา 5 บท คือ “มโนคติเทคโนโลยีการศึกษาและแนวคิดกรรมการศึกษา, ระบบการเรียนการสอน, กระบวนการสื่อสารการศึกษา, ทฤษฎีการเรียนรู้, สื่อการเรียนการสอน” ในรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยมุ่งเน้นเพื่อนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าการพัฒนาบทเรียน เรื่องมโนคติและทฤษฎีทางเทคโนโลยีการศึกษา ในวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งบทเรียนที่สร้างขึ้นประกอบด้วยเนื้อหา 5 บท คือ “มโนคติเทคโนโลยีการศึกษาและแนวคิดกรรมการศึกษา, ระบบการเรียนการสอน, กระบวนการสื่อสารการศึกษา, ทฤษฎีการเรียนรู้, สื่อการเรียนการสอน” ในรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จะสามารถแก้ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนได้ เนื่องจากบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นแก่ผู้เรียนในเรื่องของการเลือกเวลาและสถานที่สำหรับการเรียน และเป็นช่องทางการสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลารวมทั้งค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสาร และในการวิจัยครั้งนี้ยังสามารถเป็นแนวทางในการสร้างบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในเรื่องอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Web-Based Instruction :WBI) เรื่องมโนคติและทฤษฎีทางเทคโนโลยีการศึกษา ในวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพของกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ตามเกณฑ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้ คือ

1. ได้บทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Web-Based Instruction :WBI) เรื่องมโนคติและทฤษฎีทางเทคโนโลยีการศึกษา ในวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ที่สามารถช่วยแก้ปัญหาให้กับผู้เรียนที่ขาดความพร้อมในเรื่องของระยะทาง เวลาเรียน และสถานที่เรียน

2. เป็นบทเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนเนื้อหาได้อย่างครบถ้วน รวดเร็ว สามารถค้นหาข้อมูลได้อย่างกว้างขวาง หลากหลาย และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนมากขึ้น
3. เป็นแนวทางสำหรับการสร้างบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในวิชาอื่นๆ

ขอบเขตของกรวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปีการศึกษา 2546
2. เนื้อหาที่ใช้ในการสร้างบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นเนื้อหาเรื่องมโนคติและทฤษฎีทางเทคโนโลยีการศึกษา ในวิชาเทคโนโลยีการศึกษา โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 บท ดังนี้

1. มโนคติเทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรมการศึกษา
2. ระบบการเรียนการสอน
3. กระบวนการสื่อสารการศึกษา
4. ทฤษฎีการเรียนรู้
5. สื่อการเรียนการสอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (WB) เรื่องมโนคติและทฤษฎีทางเทคโนโลยีการศึกษา ในวิชาเทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง บทเรียนที่ออกแบบเพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในเวลาและสถานที่ใดก็ได้ โดยมีเนื้อหา ภาพประกอบ การสร้างสถานการณ์จำลอง แบบฝึกหัด แบบทดสอบ ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกเรียน และกลับไปทบทวนได้ตามความต้องการ ประกอบด้วยเนื้อหา 5 บท คือ มโนคติเทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรมการศึกษา, ระบบการเรียนการสอน, กระบวนการสื่อสารการศึกษา, ทฤษฎีการเรียนรู้, สื่อการเรียนการสอน

2. วิชาเทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง วิชาที่อยู่ในหมวดของวิชาชีพการศึกษา กลุ่มความสามารถทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นวิชาที่นักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ทุกคนต้องลงทะเบียน

3. ประสิทธิภาพของบทเรียน หมายถึง ความสามารถของบทเรียนผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ต ในการส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ถึงระดับที่คาดหวังไว้ รวมถึงความเชื่อถือได้ ความพร้อมที่จะใช้งาน และความถูกต้องสมบูรณ์

4. เกณฑ์ประสิทธิภาพ คือ ร้อยละของคะแนนสอบวัดประสิทธิภาพของกระบวนการและ ประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ชิ้นค่า ที่กำหนดขึ้น

5. ประสิทธิภาพของกระบวนการ หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย ที่ผู้เรียนได้จากการ ทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนในแต่ละบท ซึ่งกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำไว้ ร้อยละ 80

6. ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย ที่ผู้เรียนได้จากการทำ แบบทดสอบภายหลังการเรียนจบบทเรียนในแต่ละบท ซึ่งกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำไว้ ร้อยละ 80

7. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ ปีการศึกษา 2546 ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี